LONDA

RIPOTI YA HAKI ZA KIDIJITALI NA USHIRIKSHWAJI KATIKA AFRIKA

GAMBIA

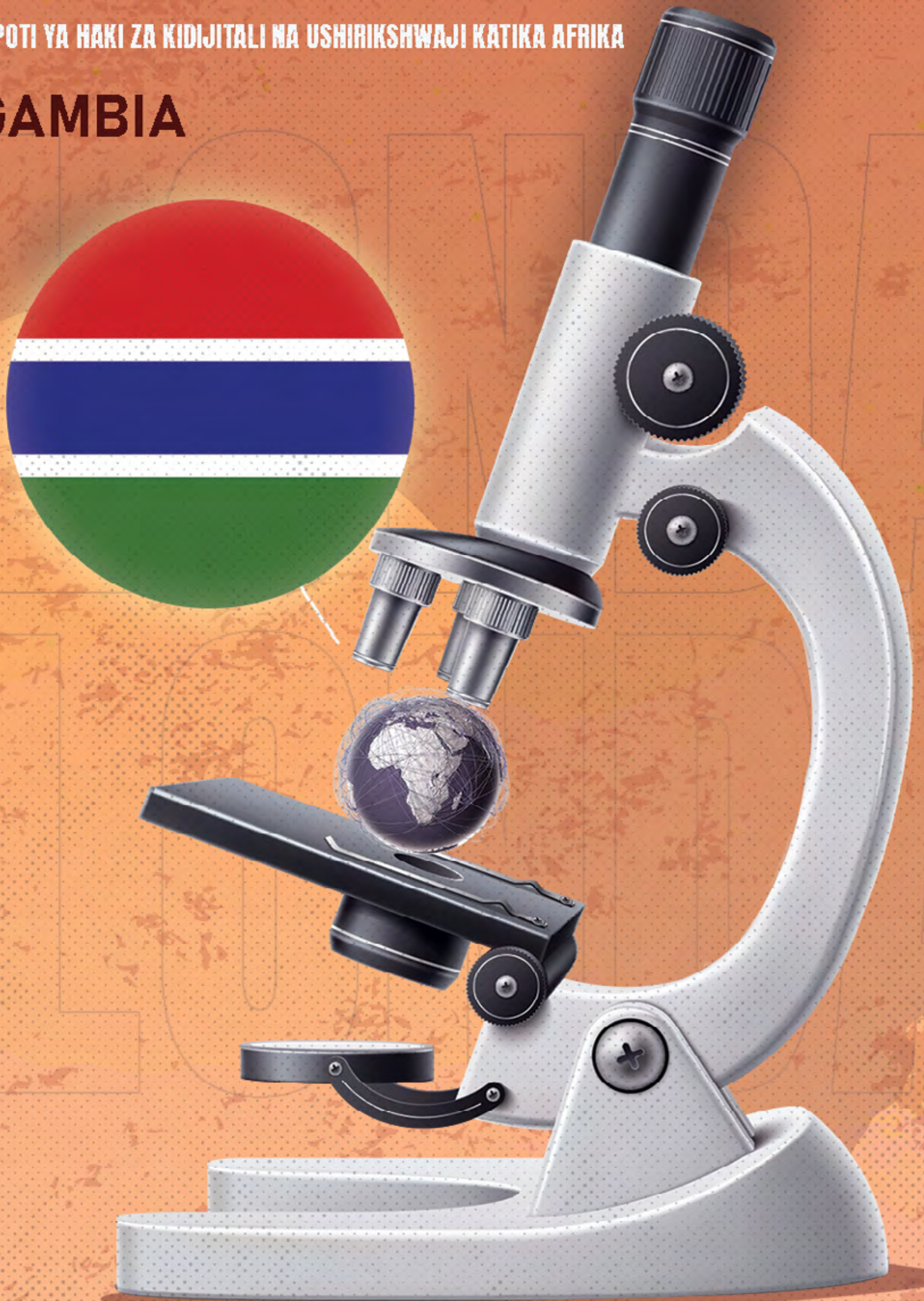

PARADIGM INITIATIVE

2022

LONDA

Ripoti ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji Barani Afrika 2022

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa Aprili 2023

Ripoti iliyotolewa na Paradigm Initiative
Ubunifu na Muundo na Kenneth Oyeniyi

Chapisho hili linaweza kunaswa tena kwa matumizi yasiyo ya kibiashara kwa namna yoyote ile mradi sifa inayostahili imetolewa kwa wachapishaji, na kazi itawasilishwa bila upotoshaji wowote.

Hakimiliki © 2023 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)
ISBN: 978-978-797-8980-8

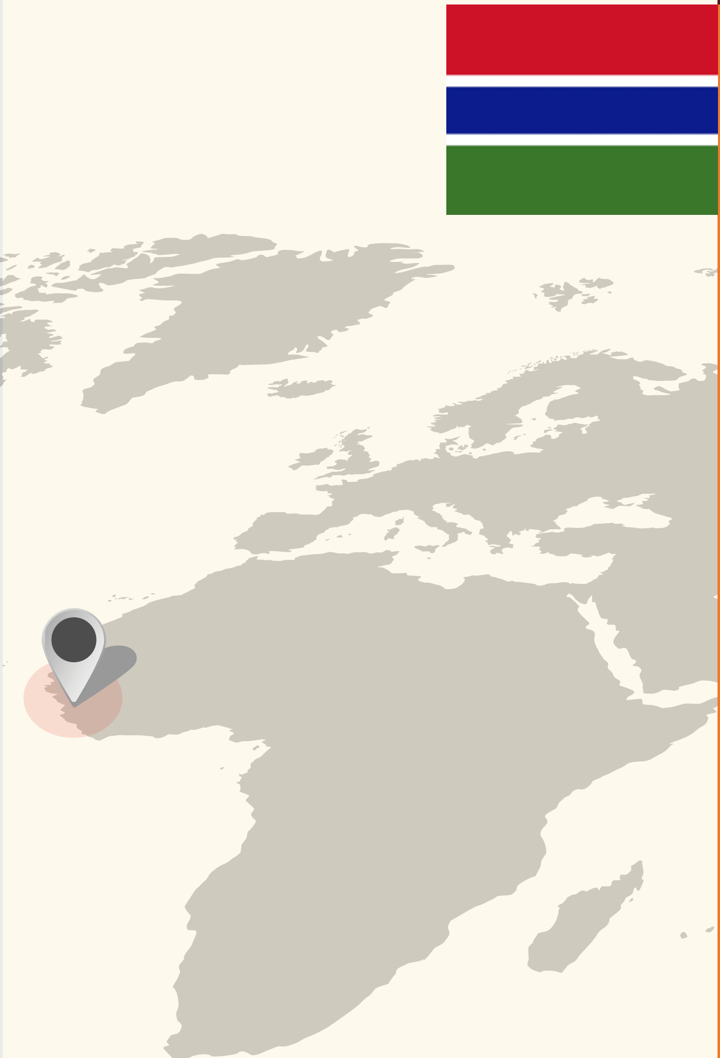

Gambia

Ufupisho

Ripoti hii imetayarishwa kuwasilisha matokeo ya kina ya maendeleo ya Gambia kuhusu hali ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji. Huku jitihada kadhaa zikianzishwa katika mapambano ya ujumuishaji wa kidijitali, michango ya serikali na wadau imerekodiwa ili kutoa mwanga kuhusu maendeleo yaliyopatikana katika sekta ya Habari, Mawasiliano na Teknolojia (TEHAMA). Muunganisho mashuhuri unaofanywa katika sekta zote ni pamoja na kuanzishwa kwa Vyeti vya kidijitali vya UVIKO-19 na utekelezaji wa vyeti vya Kuzaliwa kwa Umma wa Kidijitali, na Usajili wa Bima ya Afya ya Kitaifa, na Wizara ya Afya kwa ushirikiano na Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali. Hatua nyingine muhimu iliyoanzishwa na Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali ni utekelezaji wa Mfumo wa Uwasilishaji wa Kidijitali kwa kutumia misimbo ya Google unaotekelezwa katika mji mkuu wa Banjul na miji mikuu ya maeneo ya mijini, kama vile eneo la Halmashauri ya Manispaa ya Kanifing (KMC) ili kuongeza kasi ya huduma za posta na biashara ya mtandaoni.

Changamoto ya Gambia ya hivi leo ni kupunguza gharama ya data ya simu, huku gharama ya sasa ya GB 1 ya data ya simu ya mkononi ikiwa dola $5. Kupunguza bei katika eneo hili kutachangia kupata muunganisho wa bei nafuu na wa maana kwa watu wote nchini Gambia ambapo 99% ya huduma za sauti za simu ya mkononi inapatikana. Uwezekano wa haya kutokea kwa kuja kwa kebo ya pili ya manowari, kupitia Mradi wa Ushirikiano wa Kidijitali wa Afrika Magharibi unaofadhiliwa na Benki ya Dunia, utasaidia kukabiliana na changamoto ya uwezo wa kumudu inayowaathiri wananchi wengi wa Gambia kwa sasa. Sera ya Mfuko wa Ufikiaji kwa Wote uliowekwa inabidi kushughulikia muunganisho wa vijijini kwa wananchi wengi wa Gambia katika maeneo ya vijijini. Sheria ya Mawasiliano ya Habari ya 2009 inayofanyiwa maboresho inabidi ikamilishwe kwa wakati ili kuwafanya wananchi wa Gambia wajisikie salama kwamba hakuna sheria kali ambayo inaweza kuzuia uhuru wa kuzungumza, kukuza uwazi, na zaidi ya yote, kwamba raia wanaweza kutumia mtandao kwa usalama.

Utangulizi

Baada ya miongo kadhaa ya mdororo wa kidijitali ambao umezuia maendeleo ya uunganishaji wa kidigitali nchini Gambia, njia ya kurejesha uwezo wa kidemokrasia ilianza kutumika katika uchaguzi wa Rais wa Desemba 2016. Mwaka 2018, miaka miwili baada ya serikali ya mseto kuapishwa, uanzishwaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa (NDP) 2018-2021 ulitungwa Bungeni kwa lengo la "kuwa na utawala bora na uwajibikaji, uwiano na maridhiano ya kijamii na kuhuishwa na kubadilisha uchumi kwa ajili ya ustawi wa wananchi wote wa Gambia. NDP inaainisha maeneo manane ya Kipaumbele ya Kimkakati yakisaidiwa na viwezeshaji saba mtambuka ambapo TEHAMA ni chachu ya maendeleo[1].

Mpango wa Maendeleo wa Kitaifa (NDP) 2018-2021 uliundwa kwa lengo la kuwa na utawala bora na uwajibikaji, uwiano wa kijamii na upatanisho wa kitaifa na kuhuishwa na kubadilisha uchumi wa Gambia kwa ustawi wa wananchi wote wa Gambia. NDP ya Gambia ina maeneo manane ya kipaumbele ya kimkakati na viwezeshaji saba muhimu ambapo Teknolojia ya Mawasiliano ya Habari iliorodheshwa kama kiwezeshaji cha sita muhimu kwa maendeleo ya taifa[2]. Mpango wa Maendeleo wa Kitaifa Unaozingatia Uhuishaji (RF-NDP) mwendelezo wa NDP ya 2018-2021 chini ya uundaji wa sasa bado unashikilia TEHAMA kama kiwezeshaji muhimu- "Kuifanya Gambia kuwa Taifa la Kidijitali na Kuunda Jumuiya ya Kisasa ya Habari," kwa maendeleo, ukuaji. na uendelevu wa taifa. Pamoja na uwekaji wa digitali kuwa moja ya nguzo za Mpango wa Maendeleo wa Taifa, haina maana kwamba lengo la kuharakisha maendeleo ya kiuchumi kwa kutumia TEHAMA ni hatua ya kuelekea katika mwelekeo sahihi. Serikali ya Gambia katika kutekeleza azma ya utekelezaji wa ajenda ya Mabadiliko ya Kidijitali katika suala hili hivi karibuni imegawanya Miundombinu ya Wizara ya Habari na Mawasiliano kuwa Wizara kuu mbili - Wizara ya Huduma za Habari na Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali. Kwa mara ya kwanza katika historia ya Gambia, mtaalamu wa TEHAMA anateuliwa kuwa Waziri wa Mawasiliano na Uchumi wa Dijitali, mtaalamu huyu aliyerejea kutoka Marekani na kuachia uraia wa Marekani kuhudumu katika nafasi hii.

Lengo la Mpango wa Maendeleo wa Kitaifa Unaoangazia Uhuishaji (RF-NDP) ni kufanya uwekaji kidigitali kuwa kichocheo cha kuongeza kasi ya ukuaji wa uchumi, kuboresha ufanisi katika sekta ya umma na binafsi na kuimarisha ushindani katika sekta zote za uchumi[3].

1 Gambia National Development Plan (accessed 27th October 2022), from ((https://mofea.gm/ndp)
2 National Development Plan 2018-2021 https://mofea.gm/ndp
3 Policy Statement by H.E. Mr Ousman A Bah, Minister of Communication and Digital Economy, Gambia, (accessed 27th October 2022) from (https://pp22.itu.int/en/itu_policy_statements/ousman-a-bah-gambia/)

Uchambuzi wa Nchi

Tangu kuanza kwa demokrasia yake mpya, ambapo uhuru wa kujieleza ni alama mahususi ya utawala wa Rais Adama Barrow aliyeapishwa madarakani tarehe 19 Januari 2017, Gambia imepiga hatua kubwa. Kwa uhuru wa kujieleza, ushiriki wa raia mtandaoni na nje ya mtandao umeongezeka sana, kwani masuala kadhaa yanayohusishwa na nchi yamekosolewa waziwazi mtandaoni. Kupatikana kwa mtandao kunafikia 51% kufikia Januari 2022 uboreshaji wa 27.3% katika ripoti ya mwisho ya Januari 2021[4]. Hii inaweza kuhusishwa kwa kiasi kikubwa na Mpango wa Kitaifa wa Masafa marefu uliozinduliwa na kampuni ya Mawasiliano ya Gambia (GAMTEL) kwa ushirikiano na Huawei, mwaka wa 2019, ili kuboresha kasi ya intaneti na ufikiaji kote nchini.

Gambia ina moja ya nchi yenye viwango vya juu zaidi vya upatikananji wa simu za mkononi barani Afrika. Ingawa Gamtel inamilikiwa na serikali, kumekuwa hakuna vikwazo vya mtandao kwa haki za kidijitali zinazoongozwa na serikali ya sasa. Moja ya changamoto kubwa ambayo bado inaikabili Gambia ni matumizi ya Katiba ya 1997. Ingawa kulikuwa na juhudi zilizofanywa za kuibadilisha na kuidhinisha katiba ya 1997, rasimu iliyorekebishwa ilikataliwa na bunge mnamo 2021 na kwa hivyo, rasimu ya katiba haikupigiwa kura ya maoni. Kuhusiana na hili: "serikali ya sasa imeshindwa katika ahadi yake ya kutoa katiba mpya." [5]

Hatua nyingi zimepigwa tangu kuanzishwa kwa Tume ya Kitaifa ya Haki za Kibinadamu ya Gambia[6] kama vile ufuatiliaji wa utekelezaji wa Tume ya Ukweli ya Maridhiano na Fidia "(TRRC)" na Taarifa Maalumu ya Nchi kuhusu Utekelezaji wa Mkataba wa Kutokomeza Aina zote za Ubaguzi Dhidi ya Wanawake nchini Gambia[7]. Kwa sasa nchi inarekebisha Sheria yake ya Mawasiliano ya Habari ya 2009 ambayo itaoanisha na mbinu bora za haki za kidijitali na faragha. `Katika Kongamano la 17 la Umoja wa Mataifa la Usimamizi wa Mtandao lililofanyika Addis Ababa mwezi Novemba 2022, Waziri mpya wa Mawasiliano na Uchumi wa Dijitali, Mheshimiwa Ousman Bah, alitia saini Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Usalama wa Mtandao na Ulinzi wa Data Binafsi (Malabo Convention) [8] Juhudi kadhaa ikijumuisha kebo ya pili ya manowari, utekelezaji wa kitambulisho cha kitaifa cha kidijitali, uwianishaji wa lango la taifa la malipo, na lango linalofanya kazi la serikali ya kielektroniki na kituo cha data zinatarajiwa kuanza mwaka wa 2023.

MAENDELEO YA TEHAMA NA MIUNDOMBINU

Mnamo Juni 2022, baada ya kugawanywa kwa Miundombinu ya Wizara ya Habari na Mawasiliano katika Wizara kuu mbili za Huduma za Habari na Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali, Rais wa Jamhuri ya Gambia alimteua Bw Ousman Bah, kuwa Waziri wa Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali[9]. Haya yalikuwa maendeleo yaliyosherehekewa na sekta ya TEHAMA kama hatua muhimu kwa uteuzi wa Waziri mwenye sifa zinazowiana na sekta ya TEHAMA ya Gambia. Maendeleo haya ya hivi majuzi yanakuja wakati Serikali ya Gambia imetambua TEHAMA kama sekta ya kipaumbele katika Mpango wa Maendeleo wa Kitaifa Unaozingatia Urejeshaji (RF-NDA) unaoundwa hivi sasa[10]. Wizara

4 https://freedomhouse.org/country/gambia/freedom-net/2022.
5 The Constitutional Review Commission (CRC), Draft Constitution https://crc220.org/
6 National Human Rights Commission Strategic Plan https://www.gm-nhrc.org
7 Country Specific Information on the Implementation of the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women in Gambia, (CEDAW Report) September 2022 https://www.gm-nhrc.org/reports
8 African Union Convention on Cyber Security and Personal Data https://au.int/sites/default/files/treaties/29560-sl-AFRICAN%20UNION%20CONVENTION%20ON%20CYBER%20SECURITY%20AND%20PERSONAL%20DATA%20PROTECTION.pdf
9 Office of the President of The Republic of Gambia: President Adama Barrow Appoints New Minister of Communications and Digital Economy, 24th June 2022, (Accessed 28th October 2022), from (https://www.op.gov.gm/index.php/president-barrow-appoints-new-minister-communication-digital-economy).
10 Information on the Reframed National Development Plan https://pp22.itu.int/en/itu_policy_statements/ousman-a-

ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali chini ya usimamizi wa Waziri Mkuu imeanza mabadiliko kadhaa ya kimuundo yaliyoanzishwa katika maeneo yafuatayo:

- Mapitio ya Sheria ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano ili kuleta mageuzi makubwa katika mfumo wa kisheria na udhibiti ili kuzingatia vyema teknolojia za kibunifu na zinazoibukia;
- Kulinda kebo ya Pili ya manuwari ili kuisadia kebo iliyopo sasa ya ACE;
- Uundaji wa Mpango Mkuu wa Uchumi wa Kidijitali unaoungwa mkono kwa sasa na Umoja wa Ulaya (EU);
- Maendeleo ya Mifumo na majukwaa ya Serikali Mtandao;
- Kuanzishwa kwa mifumo ya Vitambulisho vya Taifa;
- Uboreshaji wa Mifumo ya Malipo ya Kidijitali na malango;
- Utekelezaji wa Mpango thabiti wa ufahamu wa Kidijitali ili kukuza na kuimarisha Stadi za Kidijitali;
- Kuanzishwa kwa Kituo cha Kitaifa cha Data cha Daraja la 3. [11]

Sekta ya TEHAMA kwa sasa inachangia asilimia 3.7 kwenye Pato la Taifa. Kiwango cha kupenya kwa mtandao hadi mwanzoni mwa 2022 kinabaki kuwa 51.0%. Watumiaji wa Intaneti wameongezeka kwa 2.9% kutoka 2021 hadi 2022. Maendeleo mengine muhimu katika sekta ya TEHAMA ni pamoja na ongezeko la majukwaa ya biashara ya mtandaoni kama vile dex, Chopser, NaGaaw, 1Bena, eZone, n.k., na uanzishaji wa biashara mpya za kidijitali kama vile Assutech, Kipindi cha Runinga cha HighTech, Bunifu Gambia, ANG Capital, Baybull Soft, Outboost Media na Analytics. Vitovu vya mafunzo katika katika sekta ya Kidijitali pia vinachangia katika kukuza Uanzishaji na Ujasiriamali; ni pamoja na Jokkolabs Banjul, Start-Up Incubator, Disruptive Lab, The Hub, na Gambia Tech Project, na miradi inayofadhiliwa kama vile Mradi wa Uwezeshaji kwa Vijana (YEP) unaofadhiliwa na EU na ITC. Yote imechangia katika mafunzo, ushauri, kuongeza kasi kuwezesha ukuaji na uendelevu wa mfumo ikolojia wa teknolojia na Mfumo wa Kuanzisha biashara mpya na Ujasiriamali.

Wadau wakuu waanzilishi ndani ya mfumo ikolojia wa teknolojia, Chama cha Teknolojia ya Habari cha Gambia (ITAG), Kituo cha Biashara cha Kimataifa (ITC), Mradi wa Uwezeshaji Vijana (YEP), na Maabara ya Accelerator, walifanya onyesho la pili la Maonyesho ya Teknolojia mnamo Septemba 2022. Tukio hilo ilileta pamoja wadau, watunga sera, watendaji na wahusika katika sekta ya umma na ya kibinafsi katika mfumo ikolojia wa teknolojia ya Gambia kupitia mbinu shirikishi inayoendeshwa na jamii, ili kuunda jukwaa la ushirikiano, majadiliano na ujumuishaji kwa watu binafsi, wajasiriamali, waanzilishi na taasisi. Sambamba na mpango wa shughuli kulikuwa na uwasilishaji wa hafla ya kwanza ya Tuzo ya TEHAMA katika utambuzi wa huduma kubwa za mashirika na watu binafsi[12]. Wapokeaji mashuhuri ni Wizara ya Afya ambayo

bah-gambia/

11 Policy Statement by H.E. Ousman A. Bah, Minister of Communications and Digital Economy, (Accessed 28th October 2022), from (https://pp22.itu.int/en/itu_policy_statements/ousman-a-bah-gambia/).

12 ITAG ICT Expo 2022, 1st September 2022, (Accessed 28th October 2022), from (https://itag.gm/ict-expo-2022/).

ilitunukiwa tuzo ya Ubunifu wa Bidhaa ya TEHAMA ya Mwaka kwa kuanzishwa kwa vyeti vya UVIKO-19 QR, Insist Global Limited kama Mwajiri Bora wa Mwaka katika TEHAMA kwa mchango wake katika Uwezeshaji Vijana kupitia programu yake ya mafunzo kwa vitendo, na InnovaX Global Health kama Mtoa Huduma Bora wa Mwaka wa suluhu za TEHAMA kwa urekebishaji wake wa Huduma za Dijitali kwa huduma za afya. Kupitishwa kwa Mswada wa Mpango wa Kitaifa wa Bima ya Afya mnamo 2021 na Bunge la Kitaifa chini ya uongozi wa Waziri wa Afya, Amadou Samatha, ilipitishwa ili kupunguza matumizi ya mfuko wa afya kwa familia na jamii[13]. Mchakato wa utekelezaji ulianza Februari 2022 katika Maeneo yote ya Utawala ya Banjul, Kanifing, na Brikama kwa Usajili wa vyeti vya kuzaliwa na Usajili wa Uanachama wa Bima ya Afya.

Kuunganishwa kwa Edtech na Agtech katika elimu na kilimo hasa katika maeneo ya vijijini ya Gambia ni hatua nyingine ya maendeleo ya kijamii na kiuchumi. Uzinduzi wa Programu ya Marble iliyotengenezwa na Assutech ilikubaliwa na kutumika katika uchaguzi wa Rais wa tarehe 4 Desemba kutabiri matokeo ya uchaguzi na kutoa ufuatiliaji na tathmini kwa umma katika mchakato wote wa upigaji kura na kuhesabu kura za Urais [14].

Gamtel ni kampuni ya Mawasiliano inayomilikiwa na Serikali ya Gambia ambayo imeunda mfumo wa kitaifa wa fiber optic ili kutoa ufikiaji wa maili ya mwisho kwa watumiaji. Hata hivyo "hata kwa maendeleo haya, upatikanaji wa mtandao bado ni changamoto maeneo ya Gambia ya vijijini katika suala la ufikiaji, upatikanaji na kutegemewa." Waendeshaji wa sasa walio na leseni ya ISP nchini Gambia ni *Africell, COMIUM, DK TELECOM, INET, GAMTEL, QCELL, Na UNIQUE SOLUTIONS*[15].

Kamati Teule ya Bunge ya Elimu na TEHAMA mnamo Oktoba 2022 ilikutana na menejimenti ya Mamlaka ya Udhibiti wa Mashirika ya Umma (PURA) kujadili masuala yanayohusu ufanisi wa udhibiti, uhakika wa utoaji leseni na michakato yake, ukusanyaji wa ada za masafa, ushuru wa sekta ya mawasiliano ya simu, upenyezaji wa mtandao hasa katika CRR, kutegemewa kwa kebo ya nyuzi, na mgawanyo wa antena na minara. Ziara hii ilifanywa ili kuelewa shughuli za udhibiti za PURA huku kukiwa na ongezeko la kero na malalamiko ya watumiaji kukagua Sheria ya PURA ya 2001.[16]

UHURU WA MITANDAO

Unyanyasaji mtandaoni unaongezeka nchini tangu janga hilo lilipoanza. Hakuna sheria kuhusu unyanyasaji mtandaoni nchini Gambia.

UFIKIAJI WA MTANDAO

Maeneo kadhaa ya vijijini hayana muunganisho, kupatikana kwa mtandao bado ni 51%. Utekelezaji wa Mfuko wa Ufikiaji kwa Wote uliyoidhinishwa unahitaji kuimarishwa. Lazima kuwe na uanzishwaji wa mitandao ya kijamii kusaidia upatikanaji wa mtandao na miundombinu ya mtandao katika maeneo ya vijijini ya Gambia. Serikali inapaswa kufuatilia na kuimarisha uanzishwaji wa vituo vya habari na uvumbuzi katika maeneo ya vijijini ya Gambia, ili kukuza ujumuishaji wa kidijitali kwa maendeleo ya kijamii na kiuchumi katika ngazi ya chini, pamoja na vituo vya usaidizi kama vile Jokkolabs Banjul, Start-Up Incubator, Gambia Tech Project Global. Mradi wa Meet-Up unaofadhiliwa na UNDP Accelerator Lab, na mashirika mengine yasiyo ya kiserikali yanayofanya kazi ili kuharakisha Ujumuishaji wa Kidijitali katika maeneo ya vijijini ya Gambia.

13 National Health Insurance Scheme (NHIS) Bill 2021, (Accessed 28th October 2022), from (https://www.moh.gov.gm/national-health-insurance-scheme-nhis-bill-2021-has-been-passed-by-the-national-assembly/).
14 Marble Election App 2021 by Assutech, (Accessed 28th October 2022), from (https://www.assutech.gm/).
15 Gambia Public Utilities Regulatory Authority: Internet Service Providers (ISP) Overview, (Accessed 28th October 2022), from (https://pura.gm/ict/sub-sectors/internet-service-providers/).
16 National Assembly Select Committee on ICT Consult PURA to Better Understand Regulatory Issues, 11th October 2022, (Accessed 28th October 2022), from (https://pura.gm/national-assembly-select-committee-on-ict-consults-with-pura-to-better-understand-regulation-issues/).

KUKATIZWA KWA MTANDAO

Kumekuwa na takriban matukio sita yakukatizwa kwa intaneti nchini kati ya mwaka 2021-2022. Usumbufu huo umesababishwa na kukatwa kwa nyaya za masafa marefu na miradi ya ujenzi wa barabara, kukatika kutokana na kuchomwa na jua na kuathiri nyaya za nyambizi wakati meli zinapokatiza juu yake, na ukosefu wa nyaya za chini ya bahari za akiba ili kupunguza utegemezi wa kebo ya manowari ya ACE. Serikali inajitahidi kupata kebo ya pili ya manowari ili kuimarisha ufikiaji wa mtandao na kupenya kwa muunganisho

kwa kuunda lango jingine la mtandao kwa nchi. Hili linatarajiwa kutokea kupitia Mradi wa Ushirikiano wa Kanda ya Afrika Magharibi unaofadhiliwa na Benki ya Dunia[17].

UHURU WA KUZUNGUMZA NA VYOMBO VYA HABARI

Mnamo Desemba 2022, Serikali ya Gambia ilitoa taarifa ya madai ya mapinduzi yaliyopangwa na wanajeshi wa Kikosi cha Wanajeshi cha Gambia[18]. Hata hivyo maelezo ya mapinduzi hayo bado yanatia shaka kwa wananchi wengi kutokana na kukamatwa kwa viongozi wa ngazi za chini ambao mara ya kwanza waliwasilishwa kwa umma kuwa wahusika wa mapinduzi hayo. Mwezi huo huo Meneja wa Kampeni wa United Democratic Party, Bw Momodou Sabally alikamatwa kwa video ya tiktok akitaja jinsi Rais Adama Barrow ataondolewa kazini kabla ya uchaguzi ujao wa serikali za mitaa[19]. Hata hivyo baadhi ya watu wanaamini kukamatwa kwa Momodou Sabally ni ukiukaji wa Haki zake za Kibinadamu. Kujibu kilio cha umma, idara ya Polisi ilichapisha taarifa kwamba Momodou Sabally aliitwa kituoni kuhojiwa. Hata hivyo kifungu cha 207 cha Katiba ya Gambia kuhusu Uhuru wa Vyombo vya Habari na uwajibikaji wa Serikali kwa wananchi wa Gambia." [20] Hivyo kuwezesha Uhuru wa Kujieleza wa vyombo vya habari na watu wote kwa ujumla. Mnamo tarehe 23 Desemba 2022, hakimu anayesimamia kesi hiyo aliidhinisha ombi la serikali la kuongeza muda wa kuzuiliwa kwa Momodou Sabally hadi tarehe 5 Januari 2023 kwa sababu ya msimu wa sikukuu na likizo. [21]

FARAGHA NA UFUATILIAJI

Serikali ya Gambia imeunda Mkakati wa Kulinda Faragha na Data ambao bado haujaidhinishwa. Mkakati huo unakuja kama sehemu ya Sheria ya Habari na Mawasiliano ya mwaka 2009 inayofanyiwa mapitio hivi sasa. [22]

17 West Africa Regional Digital Integration Project https://ppiaf.org/activity/africa-west-africa-regional-digital-integration-project

18 Press Release of the Alleged December 2022 Coup in Gambia https://gainako.com/the-gambia-and-ecowas-condemn-december-2022-alleged-coup-attempt/

19 Momodou Sabally's arrest https://foroyaa.net/police-arrest-momodou-sabally/

20 Constitution of The Republic of Gambia highlighting Media Freedom http://hrlibrary.umn.edu/research/gambia-constitution.pdf

21 Judge Extends Momodou Sabally's Dentention https://foroyaa.net/judge-extends-saballys-detention-till-january/

22 Data Protection Provisions https://www.dataguidance.com/jurisdiction/gambia

VITAMBULISHO VYA DIJITALI

Leseni za magari zinazotolewa na Jeshi la Polisi la Gambia zimepachika Msimbo wa Majibu ya Haraka (Misimbo ya QR) ambayo inaruhusu ufikiaji wa umiliki wa gari kupitia kuchanganua msimbo na kupata maelezo kamili ya mhusika aliyepewa leseni. Hata hivyo haina msimbo fiche kwa ajili ya ulinzi. Hii inaruhusu ukiukaji wa ulinzi wa data binafsi. Kadi mpya za vitambulisho vya kibayometriki zilizotolewa na Idara ya Uhamiaji zina chip za kielektroniki zilizounganishwa lakini hazijawekwa kidijitali ili kuweza kusomeka kwa mashine. [23]

USIMAMIZI WA DATA

Kwa sasa hakuna sera na sheria ya ulinzi wa data inayotumika nchini Gambia. Hata hivyo, kuna rasimu inayoweza kutekelezwa chini ya Mradi wa Ushirikiano wa Kanda ya Afrika Magharibi unaofadhiliwa na Benki ya Dunia ambapo usimamizi wa data utapachikwa. Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali pia inafanya kazi na Umoja wa Ulaya ili kuharakisha malengo yake ya Uchumi wa Kidijitali. Ofisi ya Takwimu ya Gambia (GBOS) hujumlisha taarifa zote za takwimu nchini. Taarifa zinapatikana kwa umma kwenye tovuti yao. [24] Tarehe 2 Desemba 2022, katika Kongamano la 17 la Mwaka la Usimamizi wa Mtandao wa Intaneti lililofanyika Addis Ababa, Mheshimiwa Waziri Ousman Bah, alitia saini na kuridhia Mkataba wa Malebo na kuongeza Gambia kwenye orodha ya nchi ambazo zimetia saini Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Usalama wa Mtandao na Ulinzi wa Data Binafsi.

Sheria ya Wakala wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano ya Gambia ya 2019 inalenga kuendeleza Sera ya Ulinzi wa Data inayojumuisha masharti yanayohusu ukusanyaji na tathmini za data. Hii itahudumia kisheria na kwa kina Ulinzi wa Data katika siku zijazo. Hata hivyo, Gambia bado haijatekeleza mamlaka inayotoa miongozo ya ulinzi wa data. [25]

MFUKO WA HUDUMA KWA WOTE

Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali kwa kushirikiana na Alliance for Affordable Internet ilitia saini makubaliano mwezi Juni 2022 ili kushirikiana na wadau katika sekta ya TEHAMA kupitia upya Sera ya Huduma kwa Wote. Ushirikiano huu utasaidia kuanzishwa kwa muunganisho wa maana na wa bei nafuu hasa kwa jamii za vijijini za Gambia. [26] Hata hivyo pamoja na kwamba mkataba umesainiwa bado utekelezaji haujaanza na mradi bado uko chini ya Wizara ya Fedha.

23 Gambia Immigration Department issues new biometric ID's https://thepoint.gm/africa/gambia/article/gid-announces-new-scheme-for-id-residential-cards
24 Gambia Bureau of Statistics (GBoS) Website, (Accessed 28th October 2022), from (https://www.gbosdata.org/downloads/census-2013-8).
25 Key Acts, Directives, Bills and Guidelines, Gambia Data Protection Overview https://www.dataguidance.com/notes/gambia-data-protection-overview
26 A4AI and Gambia sign a Memorandum of Understanding to advance Universal Access https://a4ai.org/news/a4ai-and-the-gambia-sign-a-memorandum-of-understanding-to-advance-universal-access/

MAENDELEO KATIKA TEKNOLOJIA YA HABARI NA MAWASILIANO (TEHAMA) NA TEKNOLOJIA ZINAZOIBUKA

Mswada wa Upatikanaji wa Taarifa uliidhinishwa Julai 2021. Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali inajitahidi kusawazisha njia zote za mawasiliano za serikali. Kutenguliwa kwa Wizara ya Habari Mawasiliano na Miundombinu kwa Wizara kuu mbili za Wizara ya Habari na Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Dijitali kunakwenda sambamba na Mpango wa Maendeleo wa Taifa ambao ujenzi wa Uchumi wa Kidijitali ni eneo kuu la serikali.

Mpango wa Maendeleo wa Taifa (2018-2021), eneo muhimu la kuwezesha ni Kujenga Uchumi wa Kidijitali ambao umeingia kwenye toleo la 2 la Mpango wa Maendeleo wa Taifa uliofanyiwa marekebisho. Chini ya Uongozi wa Bw Ousman Bah, Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali imeanza utekelezaji wa miradi kadhaa mikuu kama vile, kuanzishwa kwa mifumo ya Vitambulisho vya Kitaifa, uboreshaji wa mfumo wa malipo ya kidijitali na lango, ukuzaji wa mpango mkuu wa uchumi wa kidijitali unaoungwa mkono na Umoja wa Ulaya, maendeleo ya mifumo ya serikali mtandao na majukwaa.[27]

Mnamo Agosti 2022, Wizara ya Afya ilianza mchakato wa kuingiza katika mfumo wa Kidijitali taarifa usajili wa vyeti vya kuzaliwa na Mpango wa Kitaifa wa Bima ya Afya nchini kote ili kusaidia katika ubadilishaji wa kidijitali wa data za raia kuwekwa kwenye mfumo wa Data wa Usajili wa Kiraia na Takwimu Muhimu (CVRS).[28] Hati zifuatazo ziliombwa kutoka kwa wananchi kama sehemu ya usajili wa Cheti cha Kuzaliwa kwa umma na Bima ya Taifa ya Afya na Wizara ya Afya; cheti cha kuzaliwa, pasipoti, kitambulisho cha kitaifa, leseni ya udereva, kadi ya kliniki, uthibitisho wa Alkalo au kibali cha mkazi.[29] Awamu ya utekelezaji ilianza kwa usajili wa wananchi kutoka Maeneo ya Serikali ya Mtaa ya Banjul, Kanifing na Brikama kwa mpangilio maalimu.

UKUZAJI WA MIUNDOMBINU YA TEHAMA YA MASAFA MAREFU YA JUU

Serikali ya Gambia kupitia Mtandao wake wa Kitaifa wa Masafa marefu (NBN) imeleta huduma ya mtandao wa intaneti kupitia Kampuni ya Gambia Telecommunications Limited (Gamtel) na Huawei mradi ambao ulizinduliwa mwaka 2020 kwa sera mpya ya Kitaifa ya Masafa marefu kwa Gambia kuwa na njia mbadala ya kebo ya ACE ifikapo mwisho wa 2021 na angalau 75% ya nyumba ziwe na ufikiaji wa bei nafuu wa muunganisho wa kasi wa juu wa intaneti ifikapo 2022.

MALENGO MUHIMU YA SERA YA TEHAMA KWA MAENDELEO NI KAMA IFUATAVYO:

- Kuendeleza uchumi unaozingatia maendeleo na uwekaji wa miundombinu na huduma za habari za kitaifa za hali ya juu na za kuaminika.
- Kurahisisha maendeleo na mabadiliko ya uchumi wa Gambia kuwa ule ambao utoaji wa bidhaa na huduma za sekta muhimu za uchumi kwa kiasi kikubwa unawezeshwa na teknolojia ya habari na mawasiliano.
- Kukuza maendeleo ya uchumi ambapo idadi kubwa ya watu wanapata bidhaa na huduma za teknolojia ya mawasiliano.

Pia inajumuisha miongozo ifuatayo ya Sera:
1. Sera ya Taifa ya Masafa marefu 2020 hadi 2024

Sera hii inatambua TEHAMA kama kiwezeshaji muhimu katika kufikia malengo ya NDP na mtandao wa masafa marefu unatambulika kama kiwezeshaji kikuu wa ukuaji na maendeleo ya sekta nzima ya TEHAMA hasa katika uundaji wa jumuiya ya habari inayozaa uchumi wa kisasa uliohuishwa na

27 Policy Stattement by Ousman Bah, Minister of Communication and Digital Economy https://pp22.itu.int/en/itu_policy_statements/ousman-a-bah-gambia/

28 Digital Birth and Health Insurance Scheme in Gambia https://thepoint.gm/africa/gambia/headlines/gambia-roll-outs-first-ever-digital-birth-health-insurance-schemes

29 Digital Birth and Health Insurance Scheme in Gambia https://thepoint.gm/africa/gambia/headlines/gambia-roll-outs-first-ever-digital-birth-health-insurance-schemes

kubadilishwa.

2. Mkakati wa Kitaifa wa Usalama Mtandaoni 2020 hadi 2024

Dhamira yake ya jumla ni kubainisha, kutambua, kuchambua na kushughulikia vitisho vya usalama wa mtandao dhidi ya watu, vyombo na miundombinu muhimu ya kitaifa ya Gambia. Hili litafikiwa kupitia utoaji wa kutosha wa ulinzi kwa miundombinu muhimu ya kitaifa na baada ya muda kuwa nchi inayojitosheleza inayoshughulikia mahitaji yake ya usalama wa mtandao.

Gambia sasa ina Timu yake ya Usalama wa Kompyuta na Kujibu Matukio. 30

Nguzo za Tamko la Sera ya TEHAMA KWA MAENDELEO Ni;
Ili kuwezesha mchakato wa kuibadilisha Gambia kuwa jamii ya uchumi wenye utajiri wa habari na maarifa, maeneo yafuatayo ya kipaumbele ya sera yanayojumuisha nguzo 8 za Sera yatalengwa:

- Maendeleo ya Rasilimali Watu
- Maendeleo ya Serikali ya Kielektroniki
- Kukuza Elimu Inayowezeshwa na Teknolojia na Maendeleo ya STI
- Maendeleo ya Kilimo na Uboreshaji wa Kisasa
- Maendeleo ya Sekta Binafsi na Uwezeshaji
- Kukuza Utoaji na Utoaji wa Huduma za Jamii na Jamii zinazoendeshwa na Teknolojia
- Maendeleo ya Vijana na Wanawake na Uwezeshaji
- Kukuza Teknolojia-sheria yenye usawa, Kanuni ya Udhibiti.
- Ukuzaji wa Miundombinu ya TEHAMA ya Masafa marefu, Ufikiaji na Huduma kwa Wote (UAS), na Uwezo wa Usalama wa Mtandao.

Akili bandia na Teknolojia Zinazochipuka-

Mikakati ya Akili bandia haipo kwa sasa, hata hivyo majadiliano yanajumuishwa ndani ya Mkakati wetu wa Jumla wjka Ulinzi wa Data na Faragha kwa sababu rasimu ya sera pia inatumika kwa "uchakataji wa data ya kibinafsi katika sekta ya kibinafsi na ya umma, iwe kwa kiotomatiki au isiyo ya kiotomatiki. maana yake, na bila kujali utaifa au mahali anapoishi mhusika wa data." 31

30 Gambia Computer Security and Incidence Respond Team (gmCSIRT), (Accessed 28th October 2022), from (https://gmcsirt.gm/about/).
31 Gambia Data Protection Overview https://www.dataguidance.com/notes/gambia-data-protection-overview

Hitimisho na Mapendekezo

Hali ya Haki za Kidijitali nchini Gambia imekuja kwa muda mrefu tangu 2017. Hata hivyo matatizo makubwa ambayo nchi bado inakumbana nayo ni gharama kubwa ya upatikanaji wa intaneti pamoja na masuala ya muunganisho. Ingawa mabaraza mengi ya mijadala kama vile Jukwaa la Kitaifa la Usimamizi wa Mtandao wa Gambia yameibua wasiwasi unaoongezeka kwa niaba ya wananchi. Swali kuhusu mkakati wa utekelezaji wa serikali katika suala la muswada wa usalama wa mtandao bado linabakia kuwa la kutiliwa shaka huku udukuzi kadhaa uliolengwa katika Benki Kuu ulitokea hivi majuzi zaidi mnamo Novemba 2022, suala la faragha na usalama wa data bado linahitaji kuimarishwa zaidi. Zaidi ya hayo, mipango zaidi inahitajika ili kuongeza uelewa kuhusu haki za kidijitali nchini hasa ulinzi wa wanawake na wasichana hasa waathiriwa wa uonevu wa mtandaoni na unyanyasaji mtandaoni.

SERIKALI

Ili kuimarisha Haki za Kidigitali nchini Gambia, mapendekezo yafuatayo yanapaswa kupitishwa na Serikali;

- Ianzishe Sera ya Ufikiaji kwa Wote ili kushughulikia jamii zilizotengwa katika suala la ufikiaji wa mtandao na uwezo wa kumudu katika sehemu za vijijini Gambia.
- Isakinisha kebo ya pili ya manowari ili kuhakikisha muunganisho bora zaidi na pia kuhakikisha kuwa gharama ya mtandao inapunguzwa ili kuwe na ufikiaji na ujumuishaji wa mgawanyiko wa kidijitali kati ya jamii za vijijini na mijini.
- Kuongeza elimu ya ufahamu katika shule za chekechea na sekondari za sekondari kwa mpango thabiti wa ukuzaji wa mtaala ili kutathmini na kupima maendeleo na uwezo wa wanafunzi na walimu.
- Ihakikishe muunganisho wa maana na ufikiaji wa intaneti katika shule za umma na taasisi za elimu ya juu za utafiti na ukuzaji wa Ujasiriamali katika ngazi ya elimu ya juu.
- Itambulishe Elimu ya Dijitali na iimarishe ujuzi wa kidijitali katika ngazi ya elimu ya juu, hasa katika Chuo Kikuu na vyuo vya mafunzo ya ufundi stadi.
- Lazima kuwe na utetezi na ushirikiano zaidi kati ya serikali na wadau.
- Lazima kuwe na ushiriki zaidi wa sekta ya umma na ya kibinafsi katika Jukwaa la Kitaifa la Usimamizi wa Mtandao wa Gambia (IGF). Mpango wa Youth Connekt unapaswa kuimarishwa kwa upatikanaji na fursa pia kufunguliwa kwa vijana katika maeneo ya vijijini ya Gambia ili kukuza ushirikishwaji wa kidijitali na ujasiriamali.
- Ili kukuza taarifa za haki za kidijitali zinapaswa kupatikana katika lugha ambazo watu wanaelewa ili kukuza ufikiaji jumuishi.
- Lazima kuwe na ushirikiano zaidi kati ya mashirika ya kiraia, sekta binafsi na serikali kwa ajili ya kuboresha ujasiriamali, ajira kwa vijana na elimu.
- Ukuaji na ukuzaji wa Uanzishaji na Ujasiriamali unapaswa kukuzwa na kuimarishwa kwa ufadhili wa maana unaopatikana kwa Waanzishaji ili kukuza Uwezeshaji na Maendeleo ya Vijana.Wanawake na wasichana wengi zaidi wanapaswa kuhimizwa kuingia katika taaluma zinazowezeshwa na teknolojia ili kuondoa mgawanyiko wa kidijitali kati ya wanaume na

wanawake. Kupitia uhamasishaji wa elimu ya SAYANSI, TECHNOLOJIA, UHANDISI NA HESABU (STEM) kwa wasichana, kupitia ushauri na kujenga uwezo ulilenga hasa wasichana na wanawake wanaoongozwa na wanawake wanaoongoza katika mifumo ya TEHAMA na mtandao wa Gambia ili kuhakikisha ushiriki zaidi wa wanawake katika sayansi na utawala.

PARADIGM INITIATIVE

@ParadigmHQ

www.paradigmhqhq.org

Hakimiliki © 2023